

БІЗНЕС-ІНКУБАТОР ЯК ІНСТРУМЕНТ УПРАВЛІННЯ НАУКОВОЮ ДІЯЛЬНІСТЮ БАЗОВОГО СТРУКТУРНОГО ПІДРОЗДІЛУ ВНЗ ПРИ РЕАЛІЗАЦІЇ КЛАСТЕРНОГО ПІДХОДУ В ОСВІТІ

В. І. МАЙКОВСЬКА, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри товарознавства та експертизи якості товарів Харківського торговельно-економічного інституту КНТЕУ

***Анотація.** У статті розглянуто кластерний підхід як засіб розвитку сфер діяльності держави. Обґрунтовано сутність кластерного підходу в освіті. Розкрито доцільність використання бізнес-інкубатора як форми реалізації кластерного підходу на мікрорівні. Представлено функції бізнес-інкубаторів як базових структурних підрозділів ВНЗ та визначено особливості організації наукової діяльності з їх використанням.*

***Ключові слова:** кластер, кластеризація, кластерний підхід, освітній кластер, освітня модель, бізнес-інкубатор*

***Аннотация.** В статье рассмотрен кластерный подход как средство развития сфер деятельности государства. Обоснована сущность кластерного подхода в образовании. Раскрыта целесообразность использования бизнес-инкубатора как формы реализации кластерного подхода на микроуровне. Представлены функции бизнес-инкубаторов как базовых структурных подразделений вуза и определены особенности организации научной деятельности с их использованием.*

***Ключевые слова:** кластер, кластеризация, кластерный подход, образовательный кластер, образовательная модель, бизнес-инкубатор*

Постановка проблеми. Нині в Україні модно говорити про кластерну політику як інструмент формування стратегії конкурентоспроможності країни в умовах сучасної світової економіки без значних фінансових вкладень. Актуальність обраної теми обумовлена тим, що кластерний підхід здатний принципово змінити сутність державної регіональної політики, оскільки саме регіони в розвинутих країнах світу є основним джерелом фінансування освіти (так, наприклад, в Канаді основними джерелами фінансування освіти є кошти провінцій та територій – 58,3%; плата за навчання – 17,5%; місцевих органів влади – 16%; федерального уряду – 8,2%) [16].

Для створення власної конкурентоспроможності Україна має значні ресурси, у тому числі інтелектуальні. Проте на даному етапі вони використовуються недостатньо ефективно. Тому вкрай важливо використати такий механізм активізації, який в змозі об'єднати наявні ресурси, сконцентрувавши їх на найперспективніших завданнях розвитку країни в напрямку побудови економіки знань. Як засвідчує практика провідних країн світу, даним механізмом є кластерний підхід, котрий активно використовується для розвитку різноманітних сфер діяльності держави [15]. Кластерна структура сприяє зниженню сукупних витрат на розвиток освіти, науки, розробку і впровадження новацій за рахунок високої ефективності самої структури, що дозволяє учасникам кла-

стера стабільно здійснювати інноваційну діяльність протягом тривалого часу.

Аналіз останніх наукових публікацій. Різні аспекти, пов'язані з кластерними механізмами, розглянуті в працях Р. Асадуліна, В. Корецького, А. Томпсона та інших. Проблематику кластерного підходу досліджували і продовжують розвивати як вітчизняні, так і зарубіжні вчені, зокрема, О. Анненкова, І. Брижань, Н. Волкова, Ю. Іванов, В. Лізунов, С. Метелев, А. Соловійов, В. Чевганова. Структуру та основних учасників кластерного об'єднання розглядали К. Березовський, В. Задорський, В. Ільчук, І. Лисенко, М. Штайнер. Ефективність створення, розвитку і стимулювання кластерів оцінювали Н. Климович, А. Маршал, Н. Мікула, Г. Осовська, О. Осовський. Важливий вклад в теорію і практику формування кластерної моделі внесли українські вчені М. Войнаренко та С. Соколенко. Сучасні теорії розвитку конкурентоспроможності на основі кластерів розроблені В. Фельдманом. Доцільність використання кластерного підходу у сфері освіти обґрунтовано рядом зарубіжних дослідників, насамперед російських: О. Балалієвою, С. Даниловим, Д. Калишниковим, Т. Фадиною, О. Яворським. Проте питанням участі закладів освіти у кластерних утвореннях приділено недостатньо уваги. В українській педагогічній науці досі немає єдиного підходу до визначення кластера, а також чіткого розуміння, яку модель кластерної політики слід використовувати в країні задля ефективного розвитку її регіонів. Поза увагою науковців також залишається питання наукової діяльності бізнес-інкубаторів як типу освітніх кластерів та базових структурних підрозділів ВНЗ.

Мета статті полягає у визначенні сутності бізнес-інкубатора як форми реалізації кластерного підходу на мікрорівні, що відображає особливості організації наукової діяльності у базовому структурному підрозділі навчального закладу.

Виклад основного матеріалу. Останнім часом в Україні спостерігається посилення інтересу до функціонування кластерів та активізація досліджень проблематики їх застосування. Це зумовлено стратегічним завданням держави щодо підвищення конкурентоспроможності регіонів і зміцнення їх ресурсного потенціалу в зв'язку з намаганнями тісної інтеграції країни в світове господарство. Світова практика доводить, що регіони, де утворюються кластери, домінують в економіці держави, оскільки найважливішим показником діяльності кластерів є забезпечення високої конкурентоспроможності внаслідок вдалої комбінації конкуренції та кооперації в одній сфері, що допомагає успішно вести конкуренту боротьбу в іншій [4, 15].

Термін «кластер» (від англ. cluster – «рости разом», «гроно», «скупчення») дослідники визначають як об'єднання кількох однорідних елементів, яке може розглядатися як самостійна одиниця, що володіє певними властивостями [8]. Слід зазначити, що наукові дослідження у галузі кластерів розпочав А. Маршалл у праці «Принципи економічної науки», висунувши ідею досягнення успіху національної економіки від розвитку локальної концентрації спеціалізованих галузей [7]. Проте засновником кластерної теорії вважають М. Портера, на думку якого «кластери є організаційною формою консолідації зусиль зацікавлених сторін, котрі спрямовані на досягнення конкурентних переваг в умовах становлення постіндустріальної економіки» [9]. М. Штайнер вважає кластером об'єднання різних взаємодоповнюючих суб'єктів ринку у виробничому або обслуговуючому секторах, суспільних, приватних і наявних дослідницьких інститутів та інститутів розвитку, котрі пов'язані ринком праці, зв'язками «витрати – прибуток» та (або) технологічними зв'язками [16]. Біль-

шість дослідників, серед яких слід виділити таких як П. Арена, П. Антіла, Д. Акофф, І. Ансофф, Т. Андерсен, О. Богма, М. Буднік, Г. Клейнер, А. Кульман, В. Письмак, В. Пульман, Г. Семенов, В. Третьяк, сходяться на тому, що кластер являє собою більш складне явище, аніж просте об'єднання закладів, організацій, підприємств для спільної маркетингової діяльності чи проведення узгодженої політики в освіті. Кластер передбачає більш глибоку їх технологічну кооперацію на основі участі в системі накопичення вартості. При цьому навчальні заклади не лише включаються у процес кооперування, але, що особливо важливо, продовжують конкурувати один з одним вибірково в окремих галузях діяльності. Таке конкурентне середовище є рушійною силою економічного зростання, продуктивності усіх факторів виробництва, забезпечення швидкого поширення новацій як передумови підвищення добробуту населення та якості життя.

В Україні процес кластеризації розпочався в 1997 р. з ініціативи Президента Міжнародного фонду сприяння ринку С. Соколенка. На його думку кластер – це територіальне об'єднання взаємозалежних підприємств та установ у межах відповідного промислового регіону, що направляють свою діяльність на виробництво продукції світового рівня [11]. Звідси кластер в освіті можна визначити як систему взаємопов'язаних закладів освіти, освітніх організацій, значимість яких як цілого перевищує суму складових частин. Тобто кластер в освіті з точки зору ринку освітніх послуг більш ємке поняття.

Освітній кластер, за визначенням Н. Корчагіної, являє собою групу освітніх закладів, що знаходяться у партнерських відносинах з підприємствами галузі, котрі локалізовані на одній території та кінцевим продуктом діяльності яких є освітня послуга [5]. Ядром кластеру у даному випадку є вищий навчальний заклад (ВНЗ) або інша освітня установа.

М. Чванова, В. Юр'єв визначають освітній кластер як об'єднання освітньої установи та підприємств однієї галузі з метою підготовки фахівців і проведення актуальних практико - орієнтованих досліджень [13, 14].

О. Гаврилова, Ф. Шагеева, Л. Нікітіна у своїх дослідження визначають освітній кластер як сукупність освітніх закладів, взаємопов'язаних між собою та об'єднаних за галузевою ознакою, що знаходяться в партнерських відносинах з підприємствами даної галузі [2].

Т. Красикова під освітніми кластерами розглядає сукупність взаємопов'язаних установ професійної освіти, об'єднаних за галузевою ознакою і пов'язаних партнерськими відносинами з підприємствами галузі [6].

О. Смирнов розглядає освітній кластер як систему навчання, взаємонавчання та інструментів самонавчання в інноваційному ланцюжку «наука-технологія-бізнес», що заснована переважно на горизонтальних зв'язках всередині ланцюжка [10]. Основою освітнього кластеру в даному випадку є освітній процес. Таким чином, освітній кластер можна розглядати з двох точок зору: як систему і як процес.

О. Жук, Л. Дроздовська вважають, що освітнім кластером можна називати кластер, котрий являє собою єдину систему безперервної освіти від школи (дошкільного закладу) до виробництва [3].

А. Старєва наводить визначення інноваційного соціокультурного освітнього кластера як добровільного об'єднання географічно близьких взаємодіючих суб'єктів господарювання: освітніх закладів; органів влади; банківського, приватного сектора, інноваційних підприємств (організацій) та інших об'єктів інфраструктури, що характеризується виробництвом конкурен-

тоспроможних освітніх, культурних, соціальних послуг і наявністю погодженої стратегії розвитку, спрямованої на реалізацію інтересів як кожного з учасників, так і в цілому території локалізації кластера, на якій він перебуває і яка має істотну соціально-економічну значимість для регіону. Метою створення кластера, на думку даного дослідника, є об'єднання й інтенсифікація зусиль, можливостей та потенціалу суб'єктів інноваційної структури задля формування взаємоузгоджених дій, спрямованих на покращення якості регіональної освіти, її конкурентоспроможності на вітчизняному і світовому рівнях [12].

Н. Васильєва вважає, що регіональний освітній кластер варто визначати як систему освітніх закладів різного рівня; організацій, що займаються науково-дослідними і дослідно-конструкторськими розробками; комерційних компаній; організацій регіональної інноваційної інфраструктури та інфраструктури підтримки підприємництва, котрі знаходяться у взаємозв'язку з органами влади і компонентами регіональної економічної системи. Дослідниця вважає, що ВНЗ може виступати центром розвитку кластеру (бути ядром кластеру) й брати на себе відповідальність за його освітню і наукову підтримку, а також виступати інформаційно-методичним центром чи комунікаційною платформою [1].

Аналіз літератури дозволив сформулювати авторське трактування поняття «освітній кластер». Під освітнім кластером ми розуміємо об'єднання територіально локалізованих освітніх установ і підприємств певної галузі, кінцевим продуктом взаємодії яких є освітня послуга як результат поєднання єдиного інтеграційного освітнього простору в межах реалізації певної освітньої моделі, що забезпечує багаторівневу інтеграцію та взаємодію. При цьому освітня модель являє собою освітню систему, котра включає в себе зміст освіти та її цілі, в тому числі приватні цілі конкретних суб'єктів освітнього процесу, відповідні моделі його організації на основі проектування навчальних планів і програм, застосування методів контролю та звітності, способів оцінки процесу професійної підготовки та забезпечення якості освіти. Формування та реалізація такої освітньої моделі можуть відбуватися лише через створення середовища соціального партнерства, яке в умовах кластера передбачає, що:

- всі рівні освіти в межах однієї галузі знаходяться у спадкоємному взаємозв'язку на основі наскрізних освітніх програм;
- наскрізні освітні програми створюються з урахуванням вимог професійних стандартів, розроблених з урахуванням побажань представниками підприємств певної галузі;
- суб'єкти освітнього процесу та підприємства даної галузі взаємодіють на основі принципів соціального маркетингу.

В результаті виникає можливість створення і впровадження моделі розвиваючої освіти, яка передбачає організацію освітнього процесу на засадах широкої кооперації діяльності освітніх установ різного типу та рівня, що входять до освітнього кластеру та виконують соціальне замовлення органів влади на підготовку кадрів. Створення такої розвиваючої освітньої моделі забезпечує багаторівневу підготовку фахівця в умовах кластера відповідно до особливостей регіональної економічної та соціальної політики. В даних умовах зберігається вертикальна і горизонтальна структура взаємодії з роботодавцем. Для роботодавця - замовника освітніх послуг важливо, що освітні установи, включені в кластер, виступають базою комплексного практично - орієнтованого знання, що дозволяє йому визначити зони пріоритетних інвестиційних вкладень. Відтак інтеграція в освітньому кластері розуміється не тільки як формальне об'єднання різних суб'єктів ринку в триаду «освіта - наука - вироб-

ництво», а стає новою формою сполучення їх потенціалів з метою досягнення найбільшого ефекту у вирішенні завдання професійної підготовки відповідно до особливостей регіональної економічної та соціальної політики на засадах соціального маркетингу.

Реалізація принципу соціального партнерства у просторі освітнього кластеру є закономірним шаблоном розвитку освіти на даному етапі еволюції суспільства, оскільки забезпечує підвищення конкурентоспроможності не тільки освітніх установ, а й інших учасників взаємодії. Ефективне поєднання в межах кластера внутрішньої кооперації з внутрішньою конкуренцією є основою кластерного механізму підвищення конкурентоспроможності. При цьому слід звернути увагу на значимість як горизонтальної, так і вертикальної інтеграції й мережевого характеру взаємодії всіх учасників кластера, що сприяє формуванню чітко орієнтованого напряму поширення інновацій, знань та технологій. Крім економічних проблем, кластеризація дозволяє розв'язувати й певні соціальні проблеми: поліпшення інфраструктури регіонів, створення нових робочих місць тощо [10]. Це стає можливим завдяки відмінній характеристиці освітнього кластера, якою є його інноваційна орієнтованість: успішні кластери формуються там, де здійснюється «прорив» в сфері інновацій з подальшим виходом на нові рівні розвитку системи. Крім того, конкурентоспроможні освітні кластери можуть мати розвинені зв'язки з подібними структурами в інших країнах і регіонах. Стимулювання таких зв'язків є ключовим напрямком кластерної політики держави і полягає в розробці та реалізації програм розвитку співпраці.

Результати аналізу відповідної економічної та педагогічної літератури дозволяють констатувати, що автори, які ведуть дослідження з питання застосування кластерного підходу в різних галузях господарства країни, на даному етапі розрізняють три варіанти формування освітніх кластерів:

- галузеві освітні кластери, в яких ВНЗ виступають як ядро кластерної економіки, а процес підготовки базується на інтеграції програм вищої, середньої та початкової освіти всередині кластерів. Їх функціонування на макrorівні (національному рівні) вирішує внутрішні та міждержавні завдання із забезпечення сталого розвитку підростаючого покоління, реалізації його соціальної успішності та конкурентоспроможності на ринку праці відповідно до вимог суспільства;

- освітні кластери корпорацій передбачають створення інфраструктури кластерів на базі освітніх установ міст і регіонів, в яких базуються потужні виробничі комплекси певної корпорації (наприклад – вугільної). На мезорівні (регіональному рівні) вони формують зміст і механізми реалізації освітніх реформ у конкретному регіоні;

- кластери освіти з внутрішніми проектами – бізнес-інкубатори як форма реалізації кластерного підходу на мікрорівні. Вони відображають особливості організації освітнього процесу у конкретній навчальній установі [3].

На національному рівні кластерний підхід у системі освіти вже почав свою реалізацію через Концепцію профільного навчання (профіль, профільні школи та їх зовнішній соціальний простір розглядаються як кластер, що створює єдиний інтеграційний освітній простір). На регіональному рівні освітня кластеризація може відобразитись у програмах розвитку регіонів, а освітні заклади входять до складу певного кластеру. Йдеться про інтеграцію в системі «професійно-технічні навчальні заклади – вищі навчальні заклади – виробництво», котра необхідна для вирішення конкретних завдань певного регіону

та забезпечення системної багаторівневої інтеграції професійної освіти в даному регіоні [3]. До функціонування подібного кластеру можуть долучатись й такі освітні установи, як школи, дошкільні та позашкільні навчально-виховні заклади. Щодо кластеризації на рівні конкретної освітньої установи, названі вище дослідники в своїх роботах виділяють два типи кластерів. По-перше, це кластери освітнього процесу. У даному випадку як кластери розглядаються елементи внутріорганізаційного життя («керівник установи – керівники за функціями – керівники структурних підрозділів – педагоги – студенти»). До другого типу відносять кластери локального партнерства (на основі мережі горизонтальних та вертикальних зв'язків освітньої установи з іншими організаціями) [3]. Такий тип кластеру може розглядатися як система, що реалізує освітню, науково-дослідну, організаційно-педагогічну діяльність освітньої установи на самому високому рівні, оскільки може виступати як науковий центр, джерело інноваційної освіти і бути економічно успішним підприємством одночасно та вирішувати складні педагогічні завдання. Даним типом кластеру є бізнес-інкубатор.

У ситуації, коли відбувається перерозподіл трудового потенціалу між державними та недержавними секторами економіки країни, створюється конкурентне середовище для розвитку малого і середнього підприємництва, при застосуванні кластерного підходу в освіті виключна роль має відводитись базовим структурним підрозділам навчальних закладів, які разом із роботодавцями здійснюють активну роботу щодо залучення майбутніх фахівців до активної науково-практичної діяльності у відповідності з потребами конкретної галузі, що є особливо цінним в умовах ринку. Бізнес-інкубатор – це самостійне утворення підприємницького типу в організаційній структурі навчального закладу, метою якого є створення і розвиток нового бізнесу. За своїм призначенням і метою діяльності бізнес-інкубатори як базові структурні підрозділи навчальних закладів можна поділити на два види:

- бізнес-інкубатори загального призначення – надають підприємницькі послуги широкого спектру (від реєстрації суб'єкта підприємницької діяльності з орієнтацією на різні напрямки до його стабільного функціонування на ринку);

- бізнес-інкубатори спеціального призначення – надають послуги лише однотипним суб'єктам підприємницької діяльності за конкретними її видами. Даний вид бізнес-інкубаторів окрім надання підприємницьких послуг може виступати як скарбничка напрацювань науково-дослідної роботи студентів і викладачів навчального закладу. Його структура і функції дозволяють більш ефективно реалізовувати такі форми організації науково-дослідної роботи студентів, як індивідуальна робота викладачів із студентами, наукова діяльність студентів в малих пошукових групах, участь студентів у наукових заходах практичного спрямування, проведення наукових пошуків у процесі виконання різних завдань під час практики. Організація наукової діяльності в межах функціонування бізнес-інкубатора даного виду істотно уможлиблює проведення досліджень на емпіричному рівні із застосуванням спостереження, анкетування, тестування і експерименту як основних методів дослідження. Відтак бізнес-інкубатор вдало реалізує концепцію створення інформаційного освітньо-професійного простору на основі розробок студентів і викладачів для уможливлення бенчмаркінгу (поширення і впровадження шляхом управлінського впливу передового досвіду у сфері освіти і науки). Він має провідним принципом інтерференцію як взаємне посилення конкурентних переваг учасників кластеру даного типу і, відповідно, підвищення ефективності регіональ-

ної господарської системи, доповнення потенціалу освітніх установ в даному регіоні практичним досвідом з метою продукування конкурентоспроможних освітніх послуг та підняття престижу ВНЗ.

Напрямки інтересів учасників кластеру даного типу можна охарактеризувати таким чином:

1) для освітньої установи: реалізація принципів практико - орієнтованого навчання відповідно до сучасних тенденцій розвитку вищої освіти; забезпечення бази практик; мотивація студентів до професійної діяльності; моніторинг ринку праці; створення системи підготовки та перепідготовки фахівців з урахуванням потреб роботодавців; залучення представників бізнесу до процесу професійної підготовки фахівців; відкриття спеціальностей та спеціалізацій, котрі цікавлять роботодавця;

2) для підприємств-учасників кластеру: вирішення проблеми «кадрового голоду»; економія коштів і часу на підготовку кваліфікованих фахівців; посилення теоретичної та науково-дослідної перепідготовки кадрів; вплив на процес професійної підготовки з урахуванням власних потреб; підвищення якості виробництва або надання послуг; підвищення власної конкурентоспроможності та посилення конкурентного тиску на ринку; покращення іміджу підприємства та можливість зайняти власну ринкову нішу.

Очікуваний системний ефект від бізнес-інкубатора як кластера локального партнерства, на нашу думку, полягає в тому, що його функціонування:

- забезпечує якість шляхом впровадження новітніх виробничих технологій і передового досвіду в систему професійної підготовки фахівців;
- задовольняє потреби у випускниках закладів освіти на регіональному ринку праці;
- сприяє розкриттю потенціалу місцевого населення та збільшує для нього доступність до якісної освіти.

Висновки і перспективи подальших розробок. Проведений аналіз свідчить, що питанню кластеризації в сфері професійної підготовки приділяється недостатньо уваги. Враховуючи результати аналізу, ми вважаємо, що кластерний підхід є ефективним інструментом стимулювання розвитку освіти. У кластері всі суб'єкти взаємодії регулюють багаторівневу систему підготовки фахівців необхідної кваліфікації, оскільки професійна освіта розглядається як процес, побудований на засадах інтеграції з виробництвом. Це дозволяє роботодавцю визначати вимоги до процесу підготовки, а освітнім закладам – підбирати і застосовувати відповідні технології, методи і засоби навчання. При цьому оптимізується час на підготовку затребуваного фахівця і скорочується період його професійної адаптації. Реалізація механізму створення і функціонування бізнес-інкубатора як типу освітнього кластера забезпечує гнучкість стратегії розвитку освіти (на основі розуміння спільних інтересів та вирішення існуючих в даний час проблем шляхом діалогу з роботодавцем) і дозволяє створити систему доступної неперервної освіти, що, в свою чергу, покращує якість підготовки фахівців. На макрорівні з'являється можливість зростання продуктивності праці та рівня зайнятості населення.

Оскільки в публікації неможливо розкрити усі аспекти висвітлюваної проблеми, подальші наукові пошуки пов'язуються нами з дослідженням організаційної структури і функцій, а також можливостей управління науковою діяльністю бізнес-інкубатора як базового структурного підрозділу ВНЗ, котрий забезпечує якість професійної підготовки фахівців відповідно до сучасних потреб регіону.

Література

1. Васильева Н. В. Формирование и развитие образовательных кластеров в региональной социально-экономической системе: автореф. на соискание ученой степени канд. экон. наук: спец. 08.00.05 «Экономика и управление народным хозяйством (региональная экономика)» / Н. В. Васильева. – Гатчина, 2013. – 26 с.
2. Гаврилова О. Е. К вопросу о подготовке специалистов-конструкторов в условиях образовательного кластера : [Электронный ресурс] / О. Е. Гаврилова, Ф.Т. Шагеева, Л. Л. Никитина. – Режим доступа: <http://conference.kemsu.ru> (дата обращения 18. 01. 2011 г.).
3. Жук О. П. Кластерний підхід у процесі оптимізації системи освіти України / О. П. Жук, Л. О. Дроздовська // Вісник ОНУ імені І. І. Мечникова. – 2013. – Т. 18. – Вип. 3/1. – С. 151-154.
4. Концепція створення кластерів в Україні [проект] : [Електронний ресурс]. – Вересень, 2008 р. – Режим доступа: www.ligazakon.ua/news_old/ga012109.
5. Корчагина Н. А. Образовательные кластеры как основа повышения конкурентоспособности учебных заведений // Прикаспийский журнал: управление и высокие технологии. – 2009. – № 3(7). – С. 78-84.
6. Красикова Т. Ю. Образовательный кластер как фактор взаимодействия рынка труда и системы высшего профессионального образования / Т. Ю. Красикова // Актуальные вопросы экономики и управления: материалы междунар. научн. конф., апрель 2011 г. : тезисы докл. – М.: РИОР, 2011. – Т. II. – С. 54-59.
7. Маршалл А. Принципы экономической науки: в 3 т. / А. Маршалл. – М. : ЮНИТИ, 1993. – 594 с.
8. Петрович В. Г. Педагогические издательства и ИПК: кластерный подход к взаимодействию / В. Г. Петрович // Начальная школа плюс до и после. – 2010. – № 9. – С. 67-71.
9. Портер М. Международная конкуренция / М. Портер: пер. с англ. / Под редакцией и с предисловием В. Д. Щетинина. – М. : Международные отношения, 1993. – 896 с.
10. Смирнов А. В. Образовательные кластеры и инновационное обучение в вузе: монография / А. В. Смирнов. – Казань : РИЦ «Школа», 2010. – 102 с.
11. Соколенко С. Промышленная и территориальная кластеризация как средство реструктуризации // Социальные аспекты и финансирование индустриальной реструктуризации: материалы междунар. научн. конф., октябрь 2003 г. : тезисы докл. – М : Региональный форум, 2003. – С. 24-28.
12. Старева А. М. Регіональний соціокультурний освітній кластер як організаційна умова вирішення проблеми оптимізації навчальних закладів : [Електронний ресурс] / А. М. Старева. – Режим доступа: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statti/stareva.htm.
13. Чванова М. С. Университет как центр инновационно-образовательного кластера / М. С. Чванова, В. М. Юрьев // Вестник ТГУ. – 2007. – Вып. №5. – С.7-10
14. Юрьев В. М. Теоретические основы подготовки специалистов наукоемких специальностей: становление университета как центра инновационно-образовательного кластера / В. М. Юрьев // Вестник ТГУ. – 2007. – Вып. №10 (54). – С. 7-13.
15. Anderson Thomas, Sylvia Schwaag Serge, Jens Sorvik and Emily Wise Hansson. The Cluster Policies White book // International Organization for Knowledge Economy and Enterprise Development. – Malmo, 2004.
16. Steiner M. Hartmann Looking for the Invisible: Material and Immaterial Dimensions of Clusters// Paper presented at the Regional Studies Association Annual Conference on “Regionalising the Knowledge Economy”. – November 21, London 2001.

REFERENCES

1. Vasil`eva N.V./ Formirovaniye i razvitiye obrazovatel`nykh klasterov v regionalnoi sotsial`no-ekonomicheskoi sisteme: avtorf. na soiskaniye uchenoi stepeni kand. ekon. nauk: spets. 08.00.05 «Ekonomika i upravleniye narodnym hoz`yaistvom (regional`naya ekonomika)» / N. V. Vasil`eva/ – Gatchina, 2013. – 26 p.
2. Gavrilova O. E. K voprosu o podgotovke spetsialistov-konstruktorov v usloviyakh obrazovatel'nogo klastera : / O. E. Gavrilova, F. T. Shageeva, L. L. Nikitina. – Rezhim dostupu: <http://conference.kemsu.ru> (data obrascheniya 18. 01. 2011 g.).
3. Zhuk O. P. Klasterniy pidhid u protsesi optumizatsii sistemy osvity Ukrainy / O. P. Zhuk, L. O. Drozdovska // Visnyk ONU imeni I. I. Mechnikova. – 2013. – T. 18. – Vyp. 3/1. – P. 151-154.
4. Kontseptsiya stvorenniya klasteriv v Ukraini [proekt] : [Elektronny resurs]. – Veresen, 2008 r. – Rezhim dostupu: www.ligazakon.ua/news_old/ga012109.
5. Korchagina N. A. Obrazovatel`nye klastery kak osnova povyshenya konkurentosposobnosti uchebnykh zavedeniy // Prikaspiyskiy zhurnl: upravlyiye i visokiye tehnijgii. – 2009. – № 3(7). – P. 78-84.
6. Krasikova T. Y. Obrazovatel`nyi klaster kak factor vzaimodeistviya rinka truda I sistemy vyshego professional`nogo obrazovaniya / T. Y. Krasikova // Aktual`nye voprosy ekonomiky i upravleniya: materialy mezhdunar. nauchn. konf., aprel` 2011 g. : tezisy dokl. – M.: RIOR, 2011. – T. II. – P. 54-59.
7. Marzhall A. Printsipy ekonomicheskoyi nauky 3 t. / A. Marzhall. – M. : YUNITI, 1993. – 594 p.
8. Petrovich V. G. Pedagogicheskoye izdatelstvo i IPK: klasterniy podhod k vzaimodeistviyu / V. G. Petrovich // Nachal`naya shkola plus do i posle. – 2010. – № 9. – P. 67-71.
9. Porter M. Mezhdunarodnaya konkurentsia / M. Porter: per. s angl. / Pod redaktsiyei I s predisloviyem V. D. Schetinina. – M. : Mezhdunarodnye otnosheniya, 1993. – 896 p.
10. Smirnov A.V. Obrazovatel`nye klastery I innovatsionnoye obucheniye v vuze : monografiya / A.V.Smirnov. – Kazan: RITS «Shkola», 2010. – 102 p.
11. Sokolenko S. Promyshlennaya I territorial`naya klasterizatsiya kak sredstvo restrukturizatsii // Sotsial`nye aspekty i finansirovaniye industrial`noi restrukturizatsii: materialy mezhdunar. nauchn. konf., oktyabr 2003 g. : tezisy dokl. – M: Regional`ny forum, 2003. – P. 24-28.
12. Stareva A. M. Regional`ny sotsiokul`turny osvitny klaster yak organizatsiyna umova vyrishennya problem optymizatsii navchal`nykh zakladiv : [Elektronny resurs] / A. M. Stareva. – Rezhim dostupu: http://narodnaosvita.kiev.ua/Narodna_osvita/vupysku/17/statti/stareva.htm.
13. Chvanova M. S. Universitet kak tsentr innovatsionno-obrazovatel`nogo klastera / M. S. Chvanova, V. M. Yur`yev // Vestnik TGU. – 2007. – Vyp. №5. – P. 7-10.
14. Yur`yev V. M. Teoreticheskiye osnovy podgotovky spetsialistov naukoymkykh spetsial`nostei: stanovleniye universiteta kak tsentra innovatsionno-obrazovatel`nogo klastera / V. M. Yur`yev // Vestnik TGU. – 2007. – Vyp. №10 (54). – P. 7-13.
15. Anderson Thomas, Sylvia Schwaag Serge, Jens Sorvik and Emily Wise Hansson. The Cluster Policies White book // International Organization for Knowledge Economy and Enterprise Development. – Malmo, 2004.
16. Steiner M. Hartmann Looking for the Invisible: Material and Immaterial Dimensions of Clusters// Paper presented at the Regional Studies Association Annual Conference on “Regionalising the Knowledge Economy”. – November 21, London 2001.

A BUSINESS INCUBATOR AS A TOOL OF SCIENTIFIC ACTIVITY MANAGEMENT IN BASE UNIVERSITY SUBDIVISION ALLOWING TO IMPLEMENT A CLUSTER APPROACH IN EDUCATION

V. MAYKOVSKA, Ph.D. in pedagogic sciences, Associate Professor,
Department of commodity science and goods quality examination, Kharkov
Trade and Economic Institute of KNTEU

Summary. *The paper studies the cluster approach as a way of development of state activities. The essence of the cluster approach in education is justified. The usefulness of a business incubator is revealed as a form of implementation of the cluster approach at micro level. Business incubator functions are presented in form of base university subdivision. The peculiarities are determined for scientific activities management including business incubator.*

Key words: *cluster, clustering, cluster approach, educational cluster, educational model, business incubator*

УДК 37.091.322:63"373.8"

ПОТРЕБА У ФОРМУВАННІ ГОСПОДАРСЬКОЇ ДБАЙЛИВОСТІ СТУДЕНТІВ АГРАРНИХ КОЛЕДЖІВ

К. І. МЕШКО, здобувач кафедри педагогіки Національного
університету біоресурсів і природокористування України

Анотація. *У статті обґрунтовано потребу в формуванні господарської дбайливості студентів аграрних коледжів. Означено прояви господарської недбалості, яка проявляється у нераціональному використанні посівних площ, низькій врожайності, суттєвому зменшенні виробництва продукції тваринництва, орієнтації на отримання прибутку, нехтуючи законами землеробства.*

Ключові слова: *господарність, господарська дбайливість, виховання господарської дбайливості, потреба у господарській дбайливості*

Аннотация. *В статье обосновано потребность в формировании хозяйственной заботливости студентов аграрных колледжей. Отмечены проявления хозяйственной халатности, которая проявляется в нерациональном использовании посевных площадей, низкой урожайности, существенном уменьшении производства продукции животноводства, ориентации на получение прибыли, пренебрегая законами земледелия.*

Ключевые слова: *хозяйственность, хозяйственная заботливость, воспитания хозяйственной заботливости, потребность в хозяйственной заботливости*

Постановка проблеми у загальному вигляді. У ХХІ столітті перед людством гостро постало ряд криз, зокрема екологічна, демографічна (стрімке зростання народонаселення), економічна, військова (виробництво зброї масового знищення, зростання терористичних загроз, збройні конфлікти), біологічна та продовольча. Постійне зростання народонаселення на планеті зумо-

© К. І. Мешко, 2015